

Lars Rangius och Anna Vacker

Sammanställt av Barbro Fransson

Tel +46 70 6730790

barbro.fransson@powerlake.se

2015-03-09

Härnösands Stifts Herdaminne av L.

Bygdén<http://www.solace.se/~blasta/herdamin/index.htm>

SILBOJOCK (Piteå lappmark.)

Vid den hytta, som 1635 anlades vid Silbojocks utflöde i Sädvajaur i och för Nasafjällsmalmens förädling (se inledn. till Arjeplog och Nasafjäll), anställdes omedelbart en af bergsstaten aflönad brukspredikant, hvilken vid inrättandet af Silbojocks pastorat gen. kgl. förordn. 24 sept. 1640 blef dess förste khde. Trots att den egentliga betingelsen för församlingens uppkomst och tillvaro i och med silfververkets förstöring af norrmännen 1659 upphörde, kom pastoratet att äga bestånd i ännu tre kvarts sekel. Prosten Grubb i Umeå förordade visserligen 16 juni 1718, att det för lappallmogen vore nyttigare och uppbyggligare, om det funnes pastor i Arvidsjaur, då annex till Arjeplog, i stället för i Silbojock, men först efter därom hos riksdagarna gjord hemställan af prosten Carl Solander genomfördes denna omläggning enl. kgl. brefvet 26 juni 1734, och sedan den siste pastorn i Silbojock följ. år förflyttats som khde till Arjeplog, blef Silbojock först annex och uppgick slutl. 1776 helt i detta pastorat.

Efter att till en början användt en säkerligen ganska primitiv predikolokal uppförde man ordentlig kyrka jämte prästgård i början af 1640-talet. Ett år 1651 upprättadt kyrkoinventarium upptager följande föremål: 1 st. kalk förgylt, 1 st. pateen förgylt, 1 st. ermekledhe på kalken sytt med swart silkie, 1½ aln rödt piuk¹ fram för altaret, 1 st. theenflaska om ½ kanna, 1 st. jernstaka medh 2 pijpor. Vid det norska öfverfallet 1659 brändes äfven kyrkan d. 16:e aug. sedan den beröfvats sina värdesaker. Kalken hamnade i Skjerstads kyrka vid Saltenfjord, men gick förlorad vid dess brand år 1873. Längre fick man i Silbojock nöja sig med någon provisorisk kyrksal, ty att en sådan funnits framgår af en utgiftspost i kyrkoräkenskaperna² för år 1687 gällande ett par stora och två par mindre kyrkfönster. Ny kyrka uppfördes emellertid sommaren 1691 och följande års räkenskaper upptaga bl. a. utgifter för rödfärg till yttre bestrykning, indigoblått m. m. till målning af predikstol och fönsterpanel, anskaffade ljuskronor o. s. v. Denna kyrka förstördes 1747 genom brand, anlagd af en sinnesrubbad broder till den siste khden i församlingen, och någon ny uppbyggdes ej sedermera på samma plats. Enligt en visitationsakt från 1774 användes då ett af tvenne gamla bodar sammansatt ganska förfallet hus för gudstjänsten. År 1770 hade dock frågan om uppförande af en ny kyrka i Silbojock varit på tal men efter hemställan af pastor J. Öhrling i Arjeplog uppskjutits i afvaktan på det planerade återupptagandet af grufdriften i Nasafjäll (Hdpr. 13/2 1771). Då intressenterna i detta företag ansågo det förmånligare att förlägga smälthyttan till ett ställe vid Laisälven, som sedan fick namnet Adolfsström, hade därmed Silbojock som kyrkoplats definitivt spelat ut sin roll. Ett kapell uppfördes i stället vid Löfmock (se Arjeplog). Hyttanläggningarna vid Adolfsström iordningställdes under åren 1772-75, och där uppfördes äfven en större byggnad inrymmande dels kyrksal, dels bostad åt en brukspredikant. Denna befattning indrogs emellertid redan efter ett tiotal år såsom obehöflig. Silfververkets historia är ingående skildrad af *Janrik Bromé*: Nasafjäll, Sthlm 1923.

¹ Pjuk, ett slags ylletyg eller kläde.

² Silbojocks och Arjeplogs kyrkoräkenskaper äro sammanförda fr. 1755-1776 efter att tidigare förts skilda.

Kyrkoherdar

5. Laurentius Rangius (1709-17), f. i Ranbyn, Sorsele, af lappska föräldrar. Från Hsands gymn. stud. i Upsala 15 aug. 1688; prästv. 1691; komm. i Lycksele-Sorsele 1693; hitkom som pastor i Silbojock 12 apr. 1709. För någon förseelse pliktade han år 1711 till Arjeplogs kyrka 150 dlr k:mt, som inlevererades af befallningsman Erich Bjur (kb.). Under åren 1701-13 utarbetade Rangius en öfversättning af Nya Testamentet till lappska. Denna, som i manuskript förvaras i Upsala Univ. bibliotek (sign. T 4), är dock enl. prosten P. Fjellströms uttalande¹ mycket ofullkomlig, enär öfversättaren endast behärskade sin egen dialekt och tanken på en normalisering af lappska skriftspråket vid den tiden ännu icke var väckt. I ett bref till Hsands konsist. 11 maj 1716 anför Rangius som svar på gjord förfrågan, att alla predikningar där uppe ske på lappska språket, men icke psalmerna, och hemställer, att barnen i Lycksele skola hädanefters måtte vänja sig med de brukeligaste psalmer på sitt modersmål. Detta förslag fann konsist. välbetänkt och gaf order, att lärjungarna i lappskolan skulle inöfva lappska psalmer, dem de sedan under skolemästarens direktion skulle vid gudstjänsten sjunga, hvaraf ock de äldre i församlingarna småningom kunna fatta lust att göra detsamma. Pastor Rangius afled i nov. 1717 vid en måltid hos komm. E. Brunström i Skellefteå, dit han nedrest för att uppbära sin lönespanmål.

G. m. *Anna Vacker*, bonddotter från Umeå. Det underhåll, som hon och barnen erhöilo för det arbete och den möda, hennes man haft med N. Testamentets öfversättning, indrogs för vissa orsakers skull (Hdpr. 12/3 1718). Efter nådårets utgång 1719 flyttade hon med sin son och dotter till Norge. Den förre afled kort därefter, den senare blef gift med en handlande. Själf gifte änkan om sig med en svensk student Arvid Bistock, kateket i Saltdalen.

